

Oude Houtlei 110 & Wellingstraat 1: Hotel Verhaegen-Lammens

Geert Vermeiren & Peter Steurbaut

OVERDRUK UIT:

*Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2011, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 5),
Gent, 2011, p. 37-40.*

OUDE HOUTLEI 110 & WELLINGSTRAAT 1: HOTEL VERHAEGEN-LAMMENS

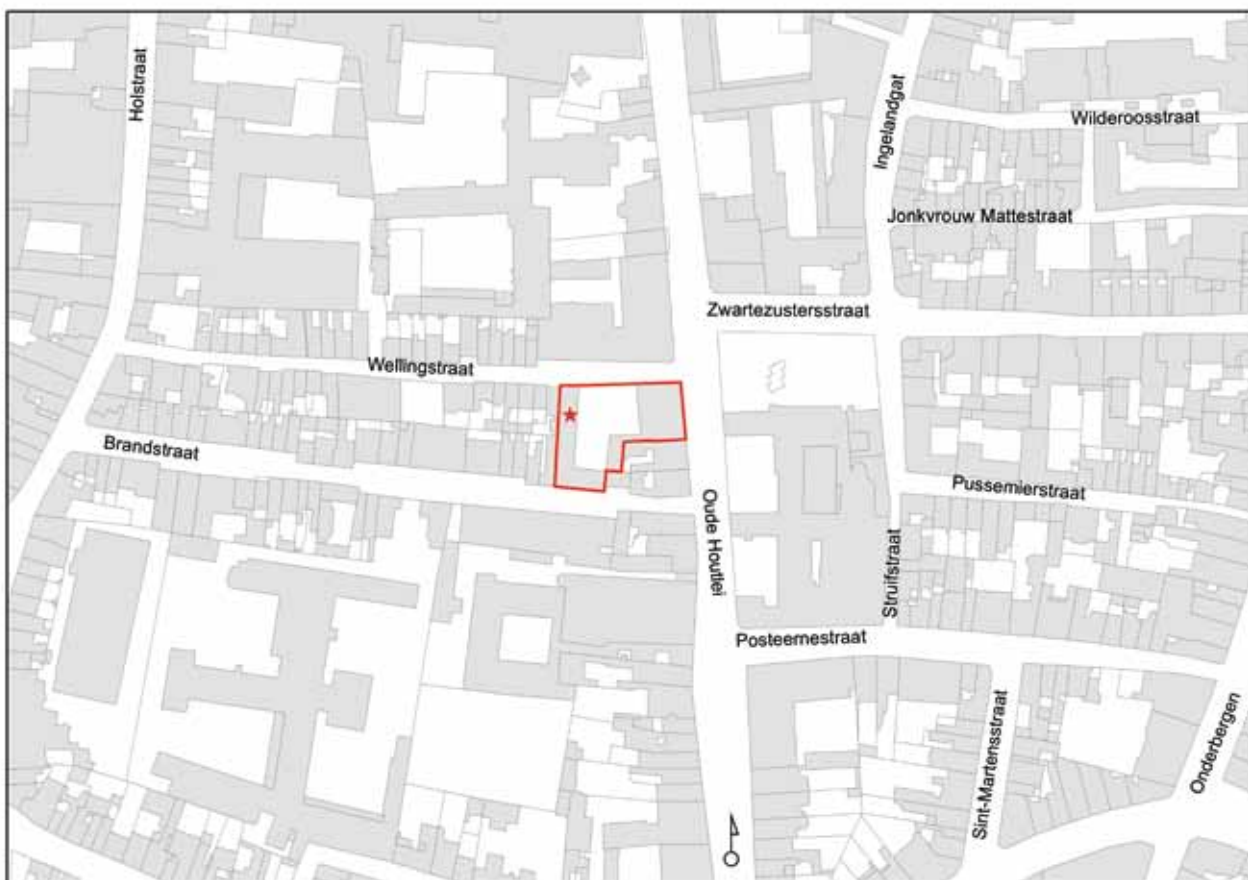
Geert Vermeiren & Peter Steurbaut

Op 24 en 25 mei 2011 kon de Dienst Stadsarcheologie van de Stad Gent in het Hotel Verhaegen-Lammens (kad. afd. 15, sectie F, perceel 1761) voorafgaand aan de herinrichting van het bijgebouw, een beperkt archeologisch onderzoek uitvoeren (opgravingvergunning 2011/134) (afb. 1). Het pand is sinds 13/05/1976 een beschermd monument. Dankzij de medewerking van de eigenaars konden twee controlevlakken worden uitgezet tegen de westelijke muur van het noordelijke bijgebouw, gelegen aan de Wellingstraat (afb. 2).

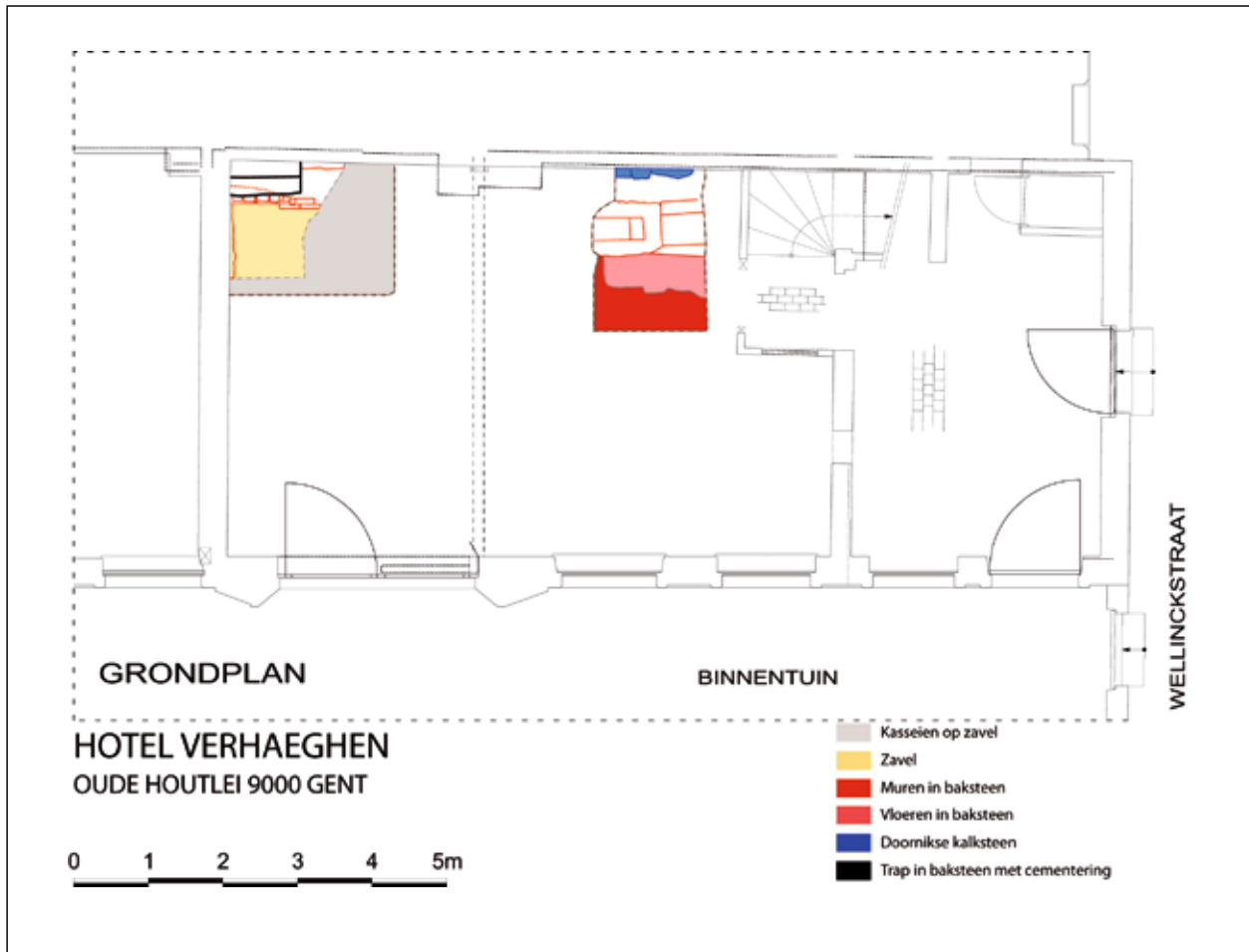
Het gebouwcomplex is te situeren tussen de Oude Houtlei, de Brandstraat en de Wellingstraat. Het geheel omvat een ruime tuin achter het eigenlijke woonhuis, omringd door bijgebouwen, die uitge-

ven op de Wellingstraat, en paardenstallen die aan de Brandstraat gelegen zijn. In kern klimt dit complex zeker op tot de 16de eeuw. Het zijn echter de 18de- en 19de-eeuwse aanpassingen die in het oog springen. Het noordelijke bijgebouw aan de Wellingstraat is een constructie van vier traveeën en twee bouwlagen onder mansardedak. De kern stamt uit de 16de en/of 17de eeuw met aanpassingen in de 18de eeuw. Kenmerkend is dat de benedenverdieping overkluisd is met 17de-eeuwse gedrukte gewelven en versierd met acht stermtieven uit stuc¹.

Het geheel ligt net buiten de 12de-eeuwse stadsomwalling. Het oudste middeleeuwse materiaal in dit gebied wijst op een bewoning in de 14de eeuw.

afb. 1: Situering van het Hotel Verhaegen-Lammens (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

afb. 2: Overzicht van de opgravingsvlakken (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Archeologische sporen en bronnenmateriaal brengen deze zone ook in verband met een brand in 1360. Volgens archiefbronnen zouden hierbij vooral woningen van wevers vernield zijn².

In beide onderzoeksvlakken werd rechtstreeks op de natuurlijke bodem, die zich op 7.28 T.A. W. bevond, een ca. 0.80 m dik tuinpakket aangesneden (afb. 3). Dit pakket wordt gekenmerkt door zijn homogeniteit en zijn grijze kleur. Op enkele aanwijzingen van natuurlijke bodemactiviteit na werden in dit pakket geen sporen of materiaal aangetroffen.

In beide vlakken bevond zich op dit tuinpakket een zavelaagje. Dit fungeerde vermoedelijk als werk- of loopniveau. In het noordelijke vlak B was duidelijk te zien dat dit loopniveau, evenals het tuinpakket, doorsneden werd voor de aanleg van

een bakstenen constructie in het westen. Het ging om een ca. 0.60 m dikke fundering, opgebouwd uit bakstenen van 26.5 x 13 x 6.5 cm en opgevoegd met een beige kalkmortel (afb. 4). Deze constructie was duidelijk ouder dan de muren van het huidige bijgebouw en de fundering werd niet

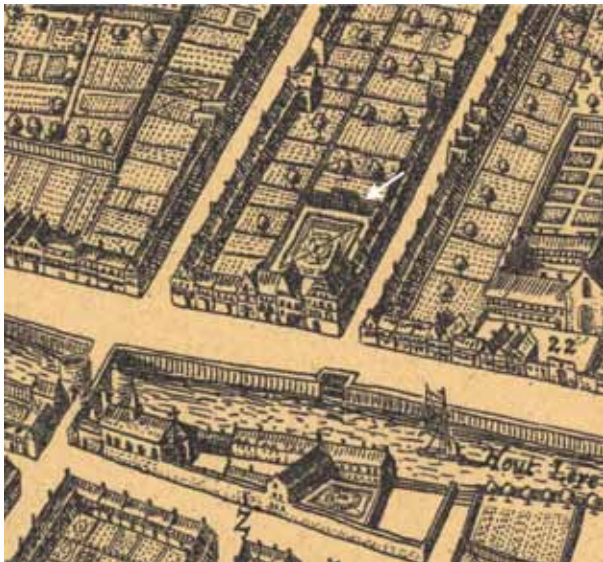

afb. 3: Vlak A, het tuinpakket (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

gerecupereerd bij de bouw van dat bijgebouw. Het volledige tracé van de muur kon niet worden onderzocht. Wel werd hij in vlak A niet geattesteerd. Het was duidelijk dat de muur zeker nog verder zuidelijk doorliep onder de huidige muur. Deze muur bevatte twee versnijdingen, namelijk op 7.22 T.A.W. en op 7.00 T.A.W. Opvallend was de gebogen uitsparing in de muur waarvan de bedoeling niet duidelijk is. Het geheel heeft een aanlegdiepte van 6.59 TAW en is rechtstreeks op de natuurlijke zavel aangebracht.

afb. 4: De bakstenen fundering in vlak B (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

afb. 5: Zicht op de schermgevel, detail uit het stadsplan 'Gandavum Vulgo Gent', in 1641 gegraveerd door Hendrik Hondius de Jonge (1597-1651) voor de Flandria Illustrata van Antonius Sanderus, (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarchieff)

De functie van deze volledige constructie is echter nog onduidelijk. Een mogelijkheid bestaat dat deze

kan worden gelinkt aan een schermgevel die op het stadsplan van Hendrik Hondius uit 1641 staat afgebeeld³ (afb. 5). Het baksteenformaat doet vermoeden dat het mogelijk een onderdeel was van een oudere constructie.

afb. 6: Kasseiniveau en trapconstructie in vlak B (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

In beide vlakken werden eveneens sporen aangetroffen van de oorspronkelijke inrichting van het bijgebouw. Beide vlakken tonen echter een verschillende opbouw, waarschijnlijk omdat de ruimte oorspronkelijk was opgedeeld. Het noordelijke deel (vlak A) wordt gekenmerkt door twee bakstenen tegelvloertjes. Het oudste vloertje bevond zich op 7.78 T.A.W. en bestond uit tegels van 19 x 21 x 2.5 cm en bakstenen van 24 x 12 x 5 cm (afb. 6). Het iets hoger gelegen vloertje (7.84 T.A.W.) bestond uit tegels van 19 x 19 x 2.5 cm. De relatie van deze vloertjes met de westmuur kon niet worden onderzocht.

Centraal in het vlak bevond zich nog een afvoerkanaal dat vermoedelijk te maken heeft met de baksteenconstructie centraal in de ruimte. De recentere constructies in vlak B worden gekenmerkt door een trapconstructie in de zuidwesthoek met een bijhorend kasseiniveau (afb. 7). De trap bestond uit baksteen met een cementafwerking. Ter hoogte van deze trap bevond zich een opening die vanuit het westen toegang gaf tot deze ruimte. De kasseien die werden aangelegd in een bed van gele zavel lopen tot tegen de muur van de huidige constructie. Op deze muren waren tevens de sporen van de oorspronkelijke afwerking bewaard, waaronder de zwart geschilderde plint.

In conclusie kan gesteld worden dat er geen informatie kon worden ingewonnen over de brand die dit stadsdeel teisterde in 1360. Wel werden sporen aangetroffen van een constructie die vermoedelijk al in de 16de eeuw aanwezig was. Waarschijnlijk werd deze structuur hergebruikt in de latere schermgevel die op het plan van Hondius (1641) nog afgebeeld staat. Alle andere aangetroffen structuren hebben te maken met functies binnen het huidige gebouw.

afb. 7: Tegelvloeren en recente constructies in vlak A (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

- ¹ BOGAERT, C., LANCLUS, K. & VERBEECK, M., *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Gent, (Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen)*, Brussel-Gent, 1979, dl. 4NB ZW, p. 302-305. Zie ook: TERLINDEN, F., *Het herenhuis Verhaegen-Lammens, Oude Houtlei, Gent*, in: *De Woonstede door de eeuwen heen*, Fléron, 1970, nr. 8, p. 2-21.
- ² LALEMAN, M.C. & RAVESCHOT, P., *Wellingstraat 103*, in: *Stadsarcheologie*, Gent, 1984, jg. 8 nr. 3, p. 18-39; LALEMAN, M.C. & RAVESCHOT, P., *Buiten de Poorten*, in: *Wat een leven binnen die muren! Gent 1100-1350*, Gent, 1986, p. 67-74.
- ³ *Gandavum Vulgo Gent*, in 1641 gegraveerd door Hendrik Hondius de Jonge (1597-1651) voor de *Flandria Illustrata* van Antonius Sanderus (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarchief).